

Nye valgvinder i India

Publisert i NY TID 21.02.2014 Side 32-34

Forfattere:

Lars Tore Flåten, førstelektor, Institutt for kulturstudier og orientalske språk UiO,
Francesca Refsum Jensenius, seniorforsker, Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI),
Geir Heierstad, førsteamanuensis, Institutt for kulturstudier og orientalske språk UiO,
Kenneth Bo Nielsen, forsker, Senter for utvikling og miljø UiO.

De siste tiårene har verdens største demokrati vært preget av Kongresspartiet og hindunasjonalistene i BJP. Men nå utfordres de av en 46-årig ingeniør fra «Den alminnelige inders parti». Fredag forlot han ministerposten i Delhi i protest mot storpartienes manglende korrupsjonskamp.

Valg

Fra 16. april til 13. mai skal India velge sin sekstende nasjonalforsamling, Lok Sabha. Og, som alltid når verdens største demokrati går til valg, er det tale om ny verdensrekord i demokratisk logistikk og praksis: 790 millioner potensielle velgere kan avgi sine stemmer ved et av de snaue én million valgstedene i landets 543 valgkretser. Til sammen har de over 5000 kandidater, som representerer flere enn 200 partier, å stemme på.

I India har man importert det britiske systemet med flertallsvalg i enmannskretser. Dette systemet kalles også «first past the post», da det bare er kandidaten med flest stemmer i hver krets som vinner et sete i Lok Sabha. Den norske modellen med proporsjonal representasjon i flermannskretser og utjevningsmandater har man ikke: Derfor kan et parti i prinsippet være det nest største i alle 543 kretser uten å sitte igjen med et eneste mandat.

Relasjonen mellom antallet stemmer et parti får, og antallet mandater de vinner, kan således se noe tilfeldig ut. Ved valget i 1999 fikk Kongresspartiet, som har ledet regjeringen siden 2004, 28,3 prosent av stemmene og 114 plasser i Lok Sabha. I 2004 gikk partiet noe tilbake til 26,5 prosent av stemmene, men i antall mandater betød det faktisk en fremgang til 145 plasser.

Verre gikk det for det største opposisjonspartiet, det hindunasjonalistiske Bharatiya Janata Party (BJP): I 1999 fikk BJP 23,75 prosent og 180 mandater, mens de i valget i 2004 fikk 22,16 prosent av stemmene, men bare 138 plasser i parlamentet. Selv om disse to største partiene har hatt en ganske stabil oppslutning i de tre siste valgene, gjenspeiles ikke dette helt i antallet seter de to partiene har sikret seg. Små svingninger kan flytte store fjell i indisk politikk, og ganske mye avhenger av hvor mange partier som konkurrerer i hver krets, og hvem man har alliert seg med i forkant.

Småpartiveksten

Selv om valgsystemet altså ikke har noen utjevningsordninger, er mulighetene for mindre partier likevel gode. De eneste reelle nasjonale partier er Kongresspartiet og BJP, men mindre enn halvparten av indere stemmer på et av disse to partiene.

I indisk politikk er det mange eksempler på småpartier som har tilstrekkelig støtte i noen få valgkretser til å vinne et sete eller to i Lok Sabha. I dag er nærmere 40 partier representert i nasjonalforsamlingen, og hele 25 av dem har fem representanter eller færre. Lok Sabha er med

andre ord en mosaikk av partier og uavhengige kandidater. Denne tendensen refereres ofte til som «regionaliseringen av indisk politikk», for mange av disse mindre partier har kun oppslutning i spesifikke delstater.

En viktig faktor i denne sammenheng er at det indiske demokratiet virker i et svært mangfoldig samfunn. Det er store forskjeller i levekår, befolkningssammensetning og økonomisk struktur i de forskjellige delstatene.

Inderne er svært stolte av sitt demokrati. Siden uavhengigheten i 1947 har India, med unntak av perioden 1975-1977, vært et ganske velfungerende demokrati. Demokratiet har slått dype røtter, og statusen som verdens største demokrati er en kilde til stolthet for de fleste indere. Og stemmeprosenten er stabil og på høyde med et amerikansk presidentvalg.

Men selv om demokratiet har en sterk forankring i folks bevissthet, er ikke tiltroen til indiske politikere tilsvarende sterk. Det politiske spillet oppfattes som skittent og preget av kynisk maktspill og korrupsjon, ofte med god grunn. Politiske korrupsjonssaker er hverdagskost i indiske medier, noe som også norske Telenor har fått erfare i forbindelse med kjøp av mobilisenser. Det kan derfor virke paradoksalt at så mange som 60 prosent av de indiske stemmeberettigede har avlagt sine stemmer ved de siste nasjonale valgene.

En mulig forklaring får vi dersom vi kikker nærmere på hvem som faktisk stemmer. India skiller seg fra de fleste vestlige land ved at fattige, ofte i rurale strøk, er de som oftest benytter seg av stemmeretten. Ved å delta i valg bekrefter inderen, fattig som rik, sitt borgerskap på lik linje med sine landsmenn. Denne likhetstanken er et sterkt symbolsk uttrykk for Indias mange fattige, som i sine daglige liv lever med sterk ulikhet og hierarkier, knyttet til blant annet kjønn, kaste og religion. En annen årsak til høy valgdeltakelse blant fattige er at mange ser politiske vedtak som den beste muligheten for et bedre liv. Et eksempel på et slikt vedtak er den lovfestede retten til 100 dagers lønnet arbeid i året i rurale strøk. For den mer bemidlede urbane middelklassen er ikke slike tiltak av like stor betydning.

Nystiftet

Det at det derfor kan være stor forskjell på hva som mobiliserer forskjellige velgergrupper, illustreres godt med det som var ukens største nyhetssak i indiske medier, nemlig at sjefsministeren i Delhi, Arvind Kejriwal, gikk av 14. februar.

Kejriwal er leder for det nystiftede Aam Aadmi Party (AAP), «Den alminnelige inders parti», som vant valget i New Delhi i desember. Kejriwal (46) er en kjent antikorrupsjonsaktivist, en som kjemper for en ren og gjennomsiktig regjeringsutøvelse og en sterk antikorrupsjons-ombudsmann.

Så da han ikke kunne finne flertall for sitt lovforslag om en ny, sterk ombudsmann, mot stemmene fra BJP og Kongresspartiet, tok han prompte konsekvensen og gikk. Denne besluttsomhet har tilsynelatende gjort Kejriwal enda mer populær blant den urbane middelklassen, som ser ham som helten der kan befri indisk politikk for omfattende korrupsjon, noe nettopp den urbane middelklassen er svert opptatt av.

Ifølge en fersk meningsmåling kan AAP faktisk nå få mellom halvparten og to tredjedeler av stemmene i Delhi! Men utenfor hovedstaden er omslutningen bak AAP mer begrenset. Det er først og fremst lokale saker som fanger velgernes interesse i India. Og mens alle «alminnelige indere» er enige om at politisk korrupsjon er et problem, er også tilgang på arbeid, subsidier av ulike slag, prisen på mat, såkorn og elektrisitet av stor betydning når folk skal stemme - og da særlig blant de

mindre bemidlede, som ikke har ressurser nok til å benytte seg av private løsninger innen eksempelvis utdanning og helse.

På nasjonalt plan skal nok ikke AAP regne med mer enn et par prosents oppslutning. For nasjonale valg i India kan delvis forstås som en samling av ulike lokalvalg, selv om nasjonale hensyn og tendenser også spiller en rolle.

Alliansebygging

Det som avgjør regjeringsdannelsen i India er først og fremst de politiske alliansene som knyttes mellom de få store og de mange små partiene. Alliansene bidrar dermed til å koble sammen regional og nasjonal politikk.

Siden 1999 har India vært styrt av store og forholdsvis stabile regjeringskonstellasjoner. Partier har riktignok gått inn og ut av de ulike alliansene, men disse mindre forstyrrelsene har ikke ført til behov for nyvalg.

United Progressive Alliance (UPA), med Kongresspartiet i spissen, sitter i dag med regjeringsmakten. UPA er nå en mindretallsregjering etter at mange gamle støttespillere i forkant av årets valg har forlatt det de opplever som et synkende skip. For Kongresspartiet er både i krise og på defensiven. En rekke alvorlige korrupsjons-saker, lav økonomisk vekst, høy inflasjon og generell misnøye har ført til velgerflukt. Delstatsvalgene i fire indiske delstater før jul viste også en negativ tendens for Kongresspartiet, og ifølge enkelte meningsmålinger skal partiet være fornøyd om de klarer å vinne 100 seter i det kommende valget. I dag har partiet over 200. Rahul Gandhi har endelig klart å etablere seg som partiets kommende leder, men det ser ut til å bli strid motbør for det siste skuddet på Nehru-Gandhi-stammen.

Misjonsmålet

Til forskjell er hindunasjonalistiske BJP på rask fremgang etter mer enn ti år i opposisjon og interne stridigheter. BJP står i spissen for National Democratic Alliance (NDA). Med valget av Narendra Modi som sin statsministerkandidat har BJP fått vind i seilene og stor tro på seier. Partiet arbeider hardt for å fullføre sin «Misjon 272+». Det-te navnet viser til antall seter BJP håper å vinne, for dermed å oppnå flertall i Lok Sabha alene.

Men i likhet med Kongresspartiet har også BJP mistet mange av sine beste støttespillere de siste årene. Modi er en svært kontroversiell politiker som langt ifra er populær i alle kretser, og «Misjon 272+» fremstår som en fjern utopi.

Og så er det alle de andre, de mange små og halv-store regionale partiene. Disse skal vi også se nærmere på i flere artikler de kommende par måneder. For småpartier og regionale partier blir sannsynligvis avgjørende for utfallet av det de fleste forventer blir et svært uforutsigbart valg.